

Marina spaningar efter DC-3:an, 13-15 juni 1952

Deltagande fartyg: Jagaren Sundsvall
Fregatten Ehrensköld
Torpedbåten T 101
Motortorpedbåten T 34
Minsveparna Landsort, Örskär och Ulvön

Befälsförhållanden: I spaningarna deltagande fartyg lydde under uppdraget operativt under Chefen för Kustflottan.
Cefyl organiserade sökandet i sökområden.

Genomförande: Motortorpedbåten T 34, torpedbåten T 101 och jagaren Sundsvall tilldelades spaningsområden ost och nordost om Gotska Sandön. De kom fram c:a sex timmar efter haveritidpunkten och kunde därför bedriva spaning i dagsljus såväl optiskt som med radar. Dåliga siktförhållanden försvårade stundtals den optiska spaningen.
Fregatten Ehrensköld och minsveparna tilldelades sökområden nordost om haveriplatsen närmare den baltiska kusten. Fartygen kom fram till sina spaningsområden först under morgonen och förmiddagen den 14 juni. Deras spaningsområden kom att ligga i det område där den stora sovjetiska marinövningen pågick och de kunde där göra flera intressanta iakttagelser. De marina spaningarna genomfördes med eller utan avbrott från fredag eftermiddag till söndag kväll.

T 34

Avgick Hårsfjärden kl. 1340. Order gå till N 58 22, O 20 22 och därifrån påbörja kvadratsökning. Detta läge låg 2,8 distansminuter ostsydost från nedslagspunkten.

T 34 förflyttade sig syd Gotska Sandön och kom fram till det beordrade utgångsläget omkring kl. 1700 och påbörjade sökning. På grund av bränslesituationen måste spaningarna emellertid avbrytas efter c:a två timmar. Fartyget återvände till Hårsfjärden och förtöjde kl. 2125. FC rapporterade att han hunnit avspana två stråk omkring utgångsläget och att lokala dimbankar försvårade spaningarna. Inga främmande örlogsfartyg siktades och ej heller något annat av intresse, vilket bekräftats vid utfrågning av dåvarande fartygschefen löjtnant Emil Charpentier och två besättningsmän som deltog i spaningarna.

T 101

Avgick från Hårsfjärden kl. 1445. Passerade Kopparstenarna kl. 1635. Kl. 1753 bärgat gummislagar 17 distansminuter ost Gotska Sandön. Därifrån sattes kurs 090. T 101 nådde kl. 1830 till en punkt c:a 3 distansminuter syd nedslagsplatsen.

Samverkade intimt med spaningsplan från F 11. På återväg från ostliga vändpunkten, passerade T 101 kl. 2025 mycket nära haveriplatsen men tyvärr rädde då tät tjocka, sikt 100 m. Inga optiska observationer eller radarobservationer gjordes. Kl. 2117 drog T 101 sig sydvart. Det fortsatta spaningsarbetet skedde utanför haveriområdet och återges därför ej. Under natten bunkrade T 101 i Fårösund. Utfrågning av dåvarande fartygschefen löjtnanten Dag Sandström har skett hösten 2004.

Jagaren Sundsvall

Jagaren kom in i sitt sökområde 1 kl. 1830. Området låg nordväst om haveriplatsen varför spaningen den 13 juni är av begränsat intresse. Inga iakttagelser gjordes av främmande verksamhet i området. Sundsvalls främsta insats var upptäckten av livflotten den 15 juni. Flotten som bärgades, låg då ca 10 distansminuter nord om haveriplatsen. Fartygschef på Sundsvall var kapten C-A Ehrensvärd.

Övriga marina enheter

Fregatten Ehrensköld och minsveparna Landsort, Örskär och Ulvön, nådde sina sökområden i gryningen den 14 juni, 16-20 timmar efter haveriet. Dessa låg inledningsvis ganska långt norr och öster om haveriplatsen. Under eftermiddagen sökte Landsort i det område där DC 3:an senare hittades. Intressant är de olika fartygens iakttagelser av den sovjetiska marina verksamheten. Mellan 0400-1400 observerades sex ubåtar i övervattensläge. De först siktade ubåtarna observerades kl. 0400 och 0600 ca 20 distansminuter nord om haveriplatsen.

Ehrensköld rapporterade kl. 1120-1340 åtta jagare och något senare ytterligare tre på internationellt vatten utanför Ösel och Dagö. Ehrenskölds läge kl. 1200 N 58 08 O 21 05.

Landsort observerade kl. 1230 en större jagare som passerade på kort avstånd.

Iakttagelserna ger vid handen att det pågick en större marin övning i området, troligen en ubåtsjaktövning. Ubåtarna kom från 2.ubåtsbrigaden i Riga.

De sovjetiska örlogsfartygen uppträdde ej i närheten av haveriplatsen. Ingenting tyder på att deras verksamhet hade något med haveriet att göra.

Väderleksförhållandena där ovanstående iakttagelser gjordes var i huvudsak goda med god sikt, svag sydlig vind och måttlig sjö. Dimbankar förekom dock. Luft och vattentemperatur i området + 10 grader.

Sammanfattning och slutsatser

1. Mellan kl. 1130-1700 den 13 juni, fanns inga svenska örlogsfartyg i närheten av nedslagsplatsen.

2. Svenska örlogsfartyg kom till platsen för haveriet omkring kl. 1700 den 13 juni. Inga främmande örlogsfartyg fanns då eller senare under kvällen i området. Konstaterandet bygger på optiska observationer och radarspaning.

3. Kl. 0400 observerade minsveparen Landsort en sovjetisk ubåt i övervattensläge 20 distansminuter nord om haveriplatsen. Två timmar senare observerades ytterligare två ubåtar nordost om densamma och på samma avstånd. De tre siktade ubåtarna var sannolikt de sovjetiska fartyg som kom närmast haveriplatsen.

4. Om några besättningsmän lämnat DC 3:an med fallskärm och hamnat i vattnet torde de med hänsyn till den låga vattentemperaturen ej kunnat överleva längre tid än 2-3 timmar, dvs. längst till kl. 1430. Om de därefter legat kvar i vattnet borde de ha upptäckts av svenskt flyg eller svenska örlogsfartyg som vid flera tillfällen befann sig i det aktuella området.

5. Om sovjetiska örlogsfartyg haft till uppgift att bärga överlevande och materiel från det havererade flygplanet, borde detta ha skett i en planerad operation där fartyg tidigt lagts ut i rutor i närheten av den förväntade nedslagsplatsen.

6. De svenska örlogsfartygens iakttagelser bekräftade att en stor sovjetisk marinövning pågick väster om Ösel och Dagö. I övningen deltog bl. a. kryssare, jagare och ubåtar. Inget tyder på att de sovjetiska fartygen den 13 juni efter kl. 1700, skulle ha befunnit sig invid haveriplatsen. Om de befunnit sig där mellan kl. 1130 - 1700 kan den marina spaningen ej ge något besked, eftersom inga marina enheter då fanns i området. Senare studier av FRA-rapporter och flygspaning, talar emellertid för att så ej var fallet. Slutsatsen blir om detta är riktigt, att de i marinövningen deltagande fartygen ej insatts för att plocka upp överlevande eller för att bärga material.

7 Av loggböcker och rapporter framgår att under eftermiddagen och kvällen den 13 juni, förekom dimma och dimbankar talrikt i området Gotska Sandön-Kopparstenarna samt öster om Gotska Sandön medan sikten närmare den baltiska kusten var bättre.

Ovanstående redogörelse har utarbetats av kommendörkapten Christer Fredholm som den 13 - 15 juni deltog i spaningarna ombord på minsveparen Landsort i befattning som vakthavande officer. Som grund för redogörelsen ligger egna iakttagelser samt studier av deltagande fartygs loggböcker mm samt uppföljning av den signaltrafik som ägde rum mellan Chefen för Kustflottan och fartygen. Det bör understrykas att dagens marina myndigheter ej medverkat.